

Redelijke aanpassingen – Een handleiding
dr. Annelies D'Espallier

Vlaamse
Ombudsdienst

Handicap= vnl. maatschappelijke barrières

(onvolkomen) sociaal model

- Langdurig
- + fysieke, mentale, intellectuele of zintuiglijke beperkingen
= Medisch €
- + wisselwerking met diverse drempels
= Maatschappelijke drempel
- + Belemmering in participatie

gelijkheid bevorderen via:

- **Inclusie**
 - Op voorhand
 - Voor grote verscheidenheid aan mensen
 - Vaak via 'universal design' (for learning)
- **Redelijke aanpassingen**
 - In beginsel op vraag
 - Individuele maatregel – zeer specifiek
 - Uitzonderingen mogelijk (onevenredige belasting)

Voorbeelden:

Inclusie (universal design)

Redelijke aanpassing

Redelijke aanpassingen – overzicht:

- **Wat** zijn redelijke aanpassingen, welke eigenschappen, welke sancties bij schending?
- **Hoe** nagaan of een aanpassing redelijk is?
 - Toetsingsmodel
 - Elementen op de weegschaal
- Wat als aanpassing onredelijk blijkt?
- Welke **procedure**?

Redelijke aanpassingen: wat? (1)

1. Een vorm van discriminatie:

Mogelijke gevolgen=

- Vordering tot staking (+ dwangsom)
- Schadevergoeding (forfait of 1382 B.W.)
- (In sommige gevallen ook strafrechtelijke sancties. bv. openbare officieren of ambtenaren)

Redelijke aanpassingen – wat? (2)

“noodzakelijke en passende wijzigingen, en aanpassingen die **geen** **disproportionele** of **onevenredige, of onnodige last** opleggen, indien zij in een **specifiek geval** nodig zijn om te waarborgen dat personen met een handicap alle mensenrechten en fundamentele vrijheden op **voet van gelijkheid** met anderen kunnen genieten of uitoefenen”

DUS sterke plicht

uitzondering:
onevenredige
belasting

Contextspecifiek

Redelijke aanpassingen - wanneer? (1)

1. Voor wie?

PMH – (onvolkomen) sociaal model

2. Wanneer onterechte weigering, dus discriminatie?

- Geen aanpassing geboden
- Geen overleg
- Aanpassing is onvoldoende
- In werk: Ontslag zonder eerst aanpassingen te bekijken

Redelijke aanpassingen –wanneer?(2)

3. Wanneer toelaatbare weigering?

- **Onredelijkheid/onevenredige belasting** (disproportionaliteit) – opgepast: voortdurende plicht
- O.m. in arbeid: **essentiële onderdelen** = wanneer fundamentele wijzigingen nodig zijn
vb. blinde piloot, vb. stage bij opleiding speltherapie vb. niet: bastrombinist met diabetes in leger

MAAR: niet voor alle domeinen

vb. niet: museumbezoek

- Soms ook: **Aanpassingen gerelateerd aan andere zaken dan goed/dienst/arbeid**
vb. slijm zuigen uit luchtwegen en mond, vb. sanitair

Proportionaliteit als maat voor redelijkheid

Proportionaliteit: rechtstheoretisch leerstuk, ver ontwikkeld + veelvuldig toegepast

4 vaste onderzoeksstappen:

1. (Legitiem doel?)
2. Gepast?
3. Noodzakelijk?
4. Proportioneel in de strikte zin (=sensu stricto of s.s.)

Proportionaliteit s.s.:

2-voudig onderzoek:

- A. Kosten (ruim) vs. capaciteit om deze kosten te dragen
 - Uitgaven/inspanningen binnen de perken houden
 - Opgepast: ijkpunt = gehele organisatie
 - Opgepast: uitgaven kunnen gecompenseerd worden door subsidies etc.

- B. Kosten (ruim) vs. baten (ruim)
 - Volgt vnl. uit RS
 - Doel: excessen weren

Elementen op de weegschaal – (illustratief)

Kosten	Baten
Veiligheid	Impact op individu met handicap
Prijs (financieel)	Verwijderen van stigma of emotionele barrières
Impact op organisatie	Voordelen voor de aanpassingsplichtige
Legitieme noden van organisatie	Regels uit andere relevante regelgeving
Gevolgen voor derden	Gevolgen voor derden

RAP = voortdurende plicht

Gevolg:

1. Geen blanco weigering wegens onevenredigheid, wel zoektocht naar andere aanpassing
2. Herziening na verloop van tijd of bij wijzigingen van gegevens (aan beide zijden)

Procedure

Interactief proces

- kenmerken: Betrokkenheid, openheid, belang van voortvarend op te treden
- Stappen:
 1. Bekendmaken van de noden (ev. attestering), maar opgepast: onderzoeksplicht
 2. Onderzoek toepasselijkheid
 3. Onderzoek hindernissen en mogelijke aanpassingen, o.m. ook op grond van proportionaliteit

Opgepast: als interactief proces faalt! => schending discriminatieverbod? = taak voor rechter

dr. Annelies D’Espallier
annelies.despallier@vlaamseombudsdienst.be

Vlaamse
Ombudsdienst